

BOEKBESPREKING

Betlem, Jan. De Kerkuil (*Tyto alba guttata*) in Limburg; resultaten van een onderzoek naar de stand van de Kerkuil in de Nederlandse provincie Limburg gedurende de jaren 1967 tot en met 1978.

Maastricht, Vogelstudiegroep Natuurhistorisch Genootschap, 1980. IV, 47 blz., fign., krtn., lit. opg., tabn. Met Engelse samenvatting. Prijs: f 6,90 inclusief porto.

Het onderzoek waarvan in deze uitgave verslag wordt gedaan heeft zeer interessante gegevens aan het licht gebracht. Om echter niet in herhalingen te hoeven treden lijkt het mij juist de volledige samenvatting en konklusies zoals die aan het eind van het verslag genoemd worden onverkort af te drukken.

"Deze publicatie kwam tot stand door bundeling, aanvulling en bewerking van een grote hoeveelheid gegevens verzameld door diverse instanties en personen.

De Kerkuil (*Tyto alba guttata*) heeft in de jaren 1967 tot en met 1978 redelijk regelmatig geografisch verspreid over de Nederlandse provincie Limburg gebroed. In Zuid-Limburg zijn in verhouding de meeste broedgevallen geconstateerd.

In totaal zijn in Limburg gedurende de onderzoeksjaren 62 plaatsen geregistreerd als broedplaats.

De Kerkuil mag een trouwe kerkbezoeker genoemd worden: 58% van het totaal aantal in Limburg geconstateerde broedplaatsen is gelegen in kerken.

Op grond van het beschikbare onderzoeksmateriaal is het aantal broedparen -met voorzichtigheid- te schatten op 20 tot 75 in respectievelijk minimum- en maximumjaren.

Er zijn enkele aanwijzingen die er op wijzen dat het aantal broedparen van de Kerkuil in Limburg sinds 1967 gedaald is. Het lijkt aannemelijk de jaren 1971, 1974 en 1977 als topjaren voor de in Limburg verblijvende Kerkuilen aan te merken.

De gemiddelde legselgrootte over de jaren 1967 tot en met 1978 varieert van 2,5 tot 4,5 (totaal gemiddelde 3,7) eieren per legsel. Een recordlegsel van 14 eieren in eerste- en tweede broedsel samen werd in 1974 geproduceerd. Er is een tendens op te merken dat tweede broedsels gemiddeld groter zijn dan eerste broedsels hetgeen met de gunstigere voedselsituatie later in het broedseizoen te maken kan hebben.

De broedresultaten liggen gemiddeld voor Limburg iets onder het landelijk nivo.

Als gemiddelde biotoop voor de in Limburg broedende Kerkuilen geldt een terrein van ongeveer 30 km² (maximum jaren) tot 100 km² (minimumjaren) met ongeveer 5 tot 25% bos (waarin niet wordt gejaagd door de Kerkuil), met tot ongeveer 1500 meter heggen en houtwallen per km², ongeveer 75% cultuurlanden en ongeveer 5% woeste gronden.

De limburgse Kerkuilen zijn geen grote trekkers: Het merendeel

van de in deze provincie als nestjong geringde Kerkuilen is teruggemeld binnen een afstand van 35 kilometer vanaf de broedplaats (gemiddelde afstand = 17 km.).

Er bestaat de indruk dat in jaren met meerdere broedsels de gemiddelde verplaatsingsafstand groter is.

Buitenlandse Kerkuilen komen regelmatig in Limburg tijdens verplaatsingen.

Ongeveer 75% van de Kerkuilen in Limburg sterft gedurende het eerste levensjaar. Het landelijk percentage bedraagt 77%.

Van de als dood gemelde Kerkuilen waarvan de doodsoorzaak bekend is, is ongeveer 67% om het leven gekomen door confrontatie met het verkeer. Voor de provincie Limburg moet het verkeer dan ook als belangrijkste doodsoorzaak gezien worden.

De mortaliteit gedurende het kalenderjaar blijkt in de maanden september en oktober het grootst te zijn en in hoofdzaak te wijten aan het verkeer. Zeer waarschijnlijk heeft dit te maken met het feit dat de jonge -onervaren- uilen in deze maanden zelf een nieuw leefgebied gaan zoeken en in onbekend terrein komen.

Het aantal Kerkuilen dat geprepareerd en opgezet wordt is in verhouding met andere soorten vogels én in verhouding met het aantal broedparen zeer hoog. Het is zeker dat een deel van dit aantal door -illegale- en moedwillige vervolging is bemachtigd. Grootschalige aantastingen van leef- en jachtgebied, afsluiting van kerktorens, kerkzolders en boerenschuren en massale preparatie zijn activiteiten die niet samengaan met het beschermen van de Kerkuil.

Verder onderzoek naar met name de relatie tussen wegberm, voedsel en verkeersslachtoffers onder de vogels, moet ernstig worden overwogen."

Vanzelfsprekend ontbreekt ook een literatuurlijst niet en staat op de laatste pagina een lijst van waarnemers vermeld zonder welke deze publikatie niet tot stand had kunnen komen. Zegt de samensteller aan het eind van zijn inleiding dat dit rapport niet pretendeert alles over Kerkuilen te vermelden, we mogen gerust stellen dat dit gedegen werkstuk getuigt van de energieke speurzin van de auteur. Ons compliment.

H. Th.

OPROEP

Voor onderzoek naar de larvale kenmerken van enkele sluipwesp-soorten zijn stengelgallen van de Akkerdistel (*Cirsium arvense*) nodig. De gallen die ongeveer 6 cm. lang en 3 cm breed kunnen zijn, kunnen nog verzameld worden tot eind januari. Wie deze gallen vindt wordt verzocht enkele exemplaren bij voorkeur in een plastic zakje op te sturen naar dr. J.C. Roskam, Laboratorium voor experimentele plantensystematiek Schelpenkade 14A 2313 ZT Leiden.